

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Projekt
„Programu budowy przydomowych
oczyszczalni ścieków dla województwa
świętokrzyskiego”

Kielce, 2013 r.

Opracowanie:

Oddział Kształtowania Środowiska,

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska,

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Zespół autorski:

mgr inż. Magdalena Pokora

mgr Anna Lewicka

Konsultacja:

mgr Anna Hynek

Koordinacja prac:

mgr Edyta Marcinkowska

Spis treści

Wstęp.....	4
Prawa i obowiązki	5
Diagnoza stanu	17
Realizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” w latach 2008-2012	23
Koncepcja budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	26
Kryteria wyboru przedsięwzięć.....	29
Zarządzanie projektami	32
Instrumenty finansowe	35
Monitoring „Programu...”	37
Ocena oddziaływania „Programu...” na środowisko.....	37
Literatura	40
Załączniki	42

Wstęp

Podstawą zrównoważonego rozwoju nowoczesnego społeczeństwa jest właściwe gospodarowanie zasobami wodnymi poprzez oszczędzanie, jak również zachowanie ich w jak najlepszym stanie. W tym celu konieczne jest podjęcie wielu działań, zarówno inwestycyjnych, jak i edukacyjnych, niosących za sobą ograniczenie wpływu ścieków komunalnych na wody powierzchniowe i podziemne.

Układ osadniczy w województwie świętokrzyskim charakteryzuje się bardzo zróżnicowaną gęstością, od zabudowy zwartej do bardzo rozproszonej. Wobec tego konieczne jest rozpatrywanie różnorodnych rozwiązań odprowadzania i oczyszczania ścieków, uwzględniając techniczne, technologiczne i ekonomiczne aspekty.

Po utworzeniu i weryfikacji wszystkich obszarów aglomeracji powyżej 2000 RLM na terenie województwa świętokrzyskiego, na obecną chwilę udało się określić tereny, które będą obsługiwane przez zbiorcze systemy kanalizacyjne zakończone oczyszczalniami ścieków. Pozostają jednak obszary słabo zurbanizowane. Dlatego też, w 2008 roku powstał „Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w województwie świętokrzyskim”, jako uzupełnienie właściwej realizacji zadań w gospodarce ściekami. Program ten w dużej mierze ułatwił realizację zadań, poprzez lepszą ich koordynację i przede wszystkim poprzez otwarcie ścieżki do programów wsparcia i większych możliwości dofinansowania tego rodzaju przedsięwzięć ze źródeł zewnętrznych.

Zbliżający się okres wypełnienia zobowiązań akcesyjnych w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, a przede wszystkim nowa perspektywa finansowa na lata 2014-2020 to przesłanki do aktualizacji tego „Programu...”.

Prawa i obowiązki

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, wymaga przyjrzenia się, które z obowiązków i praw ciążących zarówno na organach gminy, jak i przedsiębiorcach, a także mieszkańcach, są respektowane i wykonywane.

Przejściowe gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych, potocznie zwanych szambami, określone w art. 2 ust. 1 pkt 1, wyżej cytowanej ustawy, dotyczyć może tylko i wyłącznie tych zbiorników, które wykonano przed przystąpieniem Polski do UE, czyli przed 1 maja 2004 r. Interpretacja taka wynika z art. 3 dyrektywy ściekowej, która dopuszcza inne systemy zbierania ścieków komunalnych, niż kanalizacja, w miejscach gdzie jest ona nieopłacalna z przyczyn technicznych lub ekonomicznych, ale tylko wtedy gdy zastąpimy ją systemami zapewniającymi ten sam poziom ochrony środowiska. W praktyce oznacza to, że powinien być wprowadzony zakaz budowy nowych bezodpływowych zbiorników.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych należy, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy. Niemniej jednak, w momencie realizacji zadań dotyczących zbiorczych sieci kanalizacyjnych, wiele gmin napotyka na problemy z uzyskaniem efektu ekologicznego w postaci liczby osób podłączanych do kanalizacji. Reguluje to art. 5 ust. 1., który nakłada na właścicieli obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Z obowiązku tego zwolnieni są jedynie ci, którzy posiadają przydomową oczyszczalnię ścieków, spełniającą wymagania określone w odrębnych przepisach. Możliwość wyegzekwowania przez gminę zasad ustanowionych przez jej radę zapewniają instrumenty prawne, pod warunkiem, że posiada ona pełne dane o liczbie i usytuowaniu zbiorników bezodpływowych, wynikające z prowadzonych ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, uzupełnione o wykazy umów zawartych i rozwiązanych oraz coroczne informacje o ilości nieczystości odebranych w gminie, przekazywane przez przedsiębiorców. Dysponując tymi danymi gmina ma obowiązek wyegzekwować regularny wywóz nieczystości ze swojego terenu. Posiadając uprawnienia do kontroli zarówno samych mieszkańców jak i przedsiębiorców, organ gminy ma możliwości karania w postaci finansowej, jak i cofnięcia zezwoleń, w przypadku niedotrzymywania warunków na jakich zostały wydane.

W tabeli poniżej przedstawiono podział najważniejszych obowiązków poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za utylizację ścieków.

Tabela Nr 1 Obowiązki podmiotów w zakresie utylizacji ścieków.

Wójt/ Burmistrz/ Prezydent	Mieszkaniec	Przedsiębiorca
Uchwalenie regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie, w tym regulaminu odprowadzania ścieków		
Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych	Przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej	
Określenie zasad prowadzenia gospodarki ściekowej na obszarach nie skanalizowanych	Wyposażenie nieruchomości w przydomową oczyszczalnię ścieków w przypadku, gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona,	

Projekt „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”

Zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji stacji zlewnych	Pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych	Opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków lub punktów zlewnych
Uchwalenie opłat za utylizację ścieków oraz górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych	Ponoszenie kosztów funkcjonowania gminnych systemów sanitarnych, łącznie z amortyzacją	
Wydawanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, a także określenie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia		Uzyskanie zezwolenia na prowadzenie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych
Prowadzenie ewidencji wydanych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych		
Kontrola przedsiębiorców w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem		Sporządzanie i przekazywanie wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji dotyczącej ilości i rodzaju nieczystości ciekłych z obszaru danej gminy, w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy
Możliwość wzywania, w przypadku naruszenia przez przedsiębiorcę warunków określonych w zezwoleniu, do zaniechania naruszenia tych warunków oraz cofnięcia zezwolenia bez odszkodowania, jeżeli przedsiębiorca mimo wezwania nadal narusza te warunki		
Organizowanie opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów z przedsiębiorcą posiadającym stosowne zezwolenie		Sporządzanie i przekazywanie, w terminie do 15 dnia po upływie każdego miesiąca, wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarł umowy oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu umowy uległy rozwiązaniu lub wygasły
Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania i w celu opracowania planu sieci kanalizacyjnej		

Sprawowanie nadzoru nad realizacją obowiązków ciążących na właścicielach nieruchomości	Udokumentowanie, w formie umowy korzystania z usług wykonywanych przez zakład będący gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcą posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, przez okazanie umowy i dowodów płacenia za takie usługi	
--	--	--

Jeśli chodzi o same przydomowe oczyszczalnie ścieków, to w świetle przepisów prawnych, wszelkie formalności i obowiązki związane z planowaniem, projektowaniem i budową należą do inwestora. Prawidłowy dobór odpowiedniej instalacji jest sprawą norm budowlanych i projektantów, którzy kwestię lokalizacyjną muszą rozpatrywać w świetle przepisów Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Oczyszczalnie o przepustowości 7,5 m³/d i większe wymagają pozwoleń na budowę, zgodnie z *Prawem budowlanym*, natomiast zgodnie z *Prawem wodnym*, odprowadzanie ścieków w ilości większej niż 5 m³/d do ziemi lub wód wymaga pozwolenia wodnoprawnego. Mniejsze urządzenia wymagają jedynie zgłoszenia budowy do starosty. W przypadku, gdy na danej posesji jest zarejestrowana jakakolwiek działalność gospodarcza, to uzyskanie pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzanie ścieków do gruntu również jest wymagane. Ponadto zgodnie z art. 152 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, właściciel urządzenia powinien dokonać zgłoszenia eksploatacji oczyszczalni organowi środowiska, jakim jest w przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami wójt, burmistrz lub prezydent, 30 dni przed rozpoczęciem użytkowania. W przypadku samej eksploatacji, z prawnego punktu widzenia, mieszkańca obligują jedynie przepisy karne, tj. art. 342 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, który mówi, że jeśli ktoś eksploatuje instalację niezgodnie ze zgłoszeniem lub nie dokona zgłoszenia, podlega karze grzywny.

Poniższa tabela zawiera najważniejsze akty prawne regulujące realizację zadań z zakresu utylizacji ścieków w instalacjach indywidualnych.

Tabela Nr 2. Wykaz aktów prawnych.

Akt prawny	Artykuły	Opis
DYREKTYWA RADY z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG)	art. 2 pkt 7	Oczyszczanie „pierwotne”, albo inaczej I stopnia oznacza oczyszczanie ścieków komunalnych za pomocą procesu fizycznego i/lub chemicznego, obejmującego osadzanie zawiesiny lub inny proces powodujący, że BZT5 dopływających ścieków jest przed odprowadzeniem zmniejszany o co najmniej 20 %, a zawiesina jest zmniejszana o co najmniej 50 %.
	art. 3 ust. 1	W przypadku gdy ustanowienie systemu zbierania nie jest uzasadnione, jako że nie przyniosłoby korzyści dla środowiska lub powodowałoby nadmierne koszty, należy zastosować pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy zapewniające ten sam poziom ochrony środowiska.
	art. 5 ust. 2	Państwa Członkowskie zapewniają, że ścieki komunalne odprowadzane do systemów zbierania, przed odprowadzeniem do obszarów wrażliwych, poddawane są bardziej rygorystycznemu oczyszczaniu, w odniesieniu do wszystkich zrzutów z aglomeracji o RLM wynoszącej ponad 10 000.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne Dz. U. z 2012 poz. 145 z późn. zm.	art. 9 ust. 1 pkt 19 f	Ilekróć w ustawie jest mowa o: urządzeniach wodnych - rozumie się przez to urządzenia służące kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z nich, a w szczególności: wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód lub urządzeń wodnych oraz wyloty urządzeń służące do wprowadzania wody do wód lub urządzeń wodnych.
	art. 29	Właściciel gruntu, nie może: 1) zmieniać stanu wody na gruncie, a zwłaszcza kierunku odpływu znajdującej się na jego gruncie wody opadowej ani kierunku odpływu ze źródeł - ze szkodą dla gruntów sąsiednich; 2) odprowadzać wód oraz ścieków na grunty sąsiednie.
	art. 36	Właścicielowi gruntu przysługuje prawo do zwykłego korzystania z wód, w tym rolnicze wykorzystanie ścieków lub wprowadzanie do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków z własnego gospodarstwa domowego oraz gospodarstwa rolnego, jeżeli ich łączna ilość jest nie większa niż 5 m ³ , bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego.
	art. 37	Szczególnym korzystaniem z wód jest korzystanie wykraczające poza korzystanie powszechne lub zwykłe, w szczególności wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z terenów, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza.
	art. 39	Zabrania się wprowadzania ścieków: 1) bezpośrednio do wód podziemnych; 2) do wód: a) powierzchniowych, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami wynikającymi z istniejących form ochrony przyrody, utworzonych stref ochrony zwierząt łownych albo ostoi, a także stref ochronnych oraz obszarów ochronnych, b) powierzchniowych w obrębie kąpielisk, plaż publicznych nad wodami oraz w odległości mniejszej niż 1 kilometr od ich granic, c) stojących, d) jezior oraz do ich dopływów, jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż 24 godziny; 3) do ziemi: a) jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami wynikającymi z istniejących form ochrony przyrody, utworzonych stref ochrony zwierząt łownych albo ostoi, a także stref ochronnych oraz obszarów ochronnych, b) zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, c) w pasie technicznym obszaru morskiego, d) jeżeli stopień oczyszczania ścieków lub miąższość utworów skalnych nad zwierciadłem wód podziemnych nie stanowi zabezpieczenia tych wód przed zanieczyszczeniem, e) w odległości mniejszej niż 1 kilometr od granic kąpielisk oraz plaż publicznych nad wodami. Dopuszcza się wprowadzanie ścieków, jeżeli jest to zgodne z warunkami określonymi w przepisach wydanych o ile organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego ustali, że takie dopuszczenie nie koliduje z utrzymaniem dobrego stanu wód lub wymaganiami jakościowymi dla wód. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze decyzji, zwolnić od zakazu wprowadzania do ziemi, w odległości mniejszej niż 1 kilometr od granic kąpielisk oraz plaż publicznych nad wodami, ścieków, jeżeli wystąpi istotna potrzeba ekonomiczna lub społeczna, a zwolnienie nie spowoduje zagrożenia dla jakości wód.
art. 42	Wprowadzający ścieki do wód lub do ziemi są obowiązani zapewnić ochronę wód przed zanieczyszczeniem, w szczególności przez budowę i eksploatację urządzeń służących tej ochronie, a tam, gdzie jest to celowe, powtórne wykorzystanie oczyszczonych ścieków Wybór miejsca i sposobu	

		<p>wykorzystania albo usuwania ścieków powinien minimalizować negatywne oddziaływania na środowisko.</p> <p>Obiekt budowlany lub zespół takich obiektów, których użytkowanie jest związane z wprowadzaniem ścieków do wód lub do ziemi, nie może zostać oddany do użytkowania, jeżeli nie zostały spełnione wymagania, o których mowa w art. 76 ustawy - Prawo ochrony środowiska. Budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę realizuje się jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności przez budowę systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków.</p> <p>W miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska.</p>
	art. 122 ust. 1 pkt 1 i 3	Pozwolenie wodnoprawne jest wymagane na szczególne korzystanie z wód i na wykonanie urządzeń wodnych.
	art. 192 ust. 1	Kto bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego albo z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym korzysta z wody lub wykonuje urządzenia wodne albo inne czynności wymagające pozwolenia wodnoprawnego – podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
	art. 194 pkt 7	Kto nie zapewnia ochrony wód przed zanieczyszczeniem zgodnie z wymaganiami, o których mowa w art. 42 ustawy Prawo wodne, podlega karze grzywny
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Dz. U. z 2008 Nr 25 poz.150 z późn. zm.	art. 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia. 2. Kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu.
	art. 76	<p>Nowo zbudowany lub przebudowany obiekt budowlany, zespół obiektów lub instalacja nie mogą być oddane do użytkowania, jeżeli nie spełniają wymagań ochrony środowiska, tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykonanie wymaganych przepisami lub określonych w decyzjach administracyjnych środków technicznych chroniących środowisko; 2) zastosowanie odpowiednich rozwiązań technologicznych, wynikających z ustaw lub decyzji; 3) uzyskanie wymaganych decyzji określających zakres i warunki korzystania ze środowiska; 4) dotrzymywanie na etapie wymaganych prawem badań i sprawdzeń, wynikających z mocy prawa standardów emisyjnych oraz określonych w pozwoleniu warunków emisji.
	art. 152	<p>Instalacja, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogąca negatywnie oddziaływać na środowisko, podlega zgłoszeniu organowi ochrony środowiska.</p> <p>Zgłoszenie, powinno zawierać:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oznaczenie prowadzącego instalację, jego adres zamieszkania lub siedziby; 2) adres zakładu, na którego terenie prowadzona jest eksploatacja instalacji; 3) rodzaj i zakres prowadzonej działalności, w tym wielkość produkcji lub wielkość świadczonych usług; 4) czas funkcjonowania instalacji (dni tygodnia i godziny); 5) wielkość i rodzaj emisji; 6) opis stosowanych metod ograniczania wielkości emisji; 7) informację, czy stopień ograniczania wielkości emisji jest zgodny z obowiązującymi przepisami; <p>Do rozpoczęcia eksploatacji instalacji nowo zbudowanej lub zmienionej w sposób istotny można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia zgłoszenia w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia nie wniesie</p>

		sprzeciwu w drodze decyzji.
	art. 342 ust. 1 i 2	Kto, będąc obowiązany do zgłoszenia informacji dotyczących eksploatacji instalacji, nie spełnia tych obowiązków lub eksploatuje instalację niezgodnie ze złożoną informacją, podlega karze grzywny. Karze podlega również ten, kto eksploatuje instalację pomimo wniesienia sprzeciwu, albo rozpoczyna eksploatację instalacji przed upływem terminu do wniesienia sprzeciwu.
	art. 379	Marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów. Organy, mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do: 1) wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren; 2) przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych; 3) żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego; 4) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta, marszałek województwa lub osoby przez nich upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta lub marszałek województwa występują do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.
	art. 403 ust. 1 i 2	Do zadań własnych gmin i powiatów należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie przedsięwzięć związanych z ochroną wód..
Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Dz. U. z 2012 poz. 391 z późn. zm	art. 3 ust 2 pkt 1 i 2b	Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty.
	art. 3 ust 3 pkt 1 i 2	Gminy prowadzą ewidencję: 1) zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej; 2) przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.
	art. 5 ust 1 pkt 2 i 3b	Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą określone wymagania. Właściciele mają obowiązek pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych.

art. 6 ust 1	Właściciele nieruchomości, którzy pozbywają się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych są obowiązani do udokumentowania w formie umowy korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, wpisanego do rejestru działalności regulowanej, przez okazanie takich umów i dowodów uiszczenia opłat za te usługi.
art. 6 ust. 6	Gmina jest obowiązana zorganizować odbieranie odpadów komunalnych oraz opróżnianie zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów
art. 6a	Rada gminy może, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, przejąć od właścicieli nieruchomości wszystkie albo wskazane obowiązki, w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych Przejmując obowiązki, rada gminy ustala opłatę ponoszoną przez właścicieli nieruchomości za wykonywanie przejętych obowiązków. Opłata jest ustalana w sposób zryczałtowany za okresowe pozbywanie się określonej ilości wskazanego rodzaju nieczystości ciekłych. Wysokość opłaty jest uzależniona od faktycznych kosztów ponoszonych przez gminę z tytułu zorganizowania i funkcjonowania systemu zagospodarowywania nieczystości ciekłych.
art. 6 ust. 7	Wójt, burmistrz, prezydent miasta wydaje z urzędu decyzję, w której ustala: 1) obowiązek uiszczenia opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych; 2) wysokość opłat wyliczonych z zastosowaniem stawek, 3) terminy uiszczenia opłat, 4) sposób i terminy udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia
art. 7 ust. 1, 3, 3a, 6, 6a	Na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wymagane jest uzyskanie zezwolenia, według wytycznych uchwalonych przez radę gminy, wydanego zezwolenia przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta.
art. 7 ust. 6b	Wójt, burmistrz lub prezydent miasta prowadzi w formie elektronicznej ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych
art. 9 ust 2	Jeżeli przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie, nie wypełnia określonych w nim warunków, organ, który wydał zezwolenie, wzywa go do niezwłocznego zaniechania naruszania tych warunków. Jeżeli przedsiębiorca mimo wezwania nadal narusza te warunki, organ cofa, w drodze decyzji, zezwolenie bez odszkodowania.
art. 9o	Podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych jest obowiązany do sporządzania kwartalnych sprawozdań. Sprawozdanie jest przekazywane wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta w terminie do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy. Sprawozdanie zawiera: 1) informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru danej gminy; 2) informacje o sposobach zagospodarowania nieczystości ciekłych, wraz ze wskazaniem stacji zlewnej, do której zostały przekazane odebrane nieczystości ciekłe; 3) liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe. 4. Podmiot, dołącza do sprawozdania wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły. W wykazach zamieszcza się imię i nazwisko albo nazwę oraz

Projekt „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”

		adres właściciela nieruchomości, a także adres nieruchomości.
	art. 10 ust. 1 i 2	Kto nie wykonuje obowiązków dotyczących utrzymania porządku i czystości w gminie lub prowadzi działalność bez wymaganego zezwolenia - podlega karze aresztu lub karze grzywny.
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.	art. 7 ust. 1 pkt 3	Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kanalizacji oraz usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. Dz. U. z 1994 Nr 89, poz. 414 z późn. zm	art. 3 ust. 9	Urządzeniem budowlanym są przyłącza i urządzenia instalacyjne, w tym służące oczyszczaniu lub gromadzeniu ścieków.
	art. 29 ust. 1 pkt 3	Pozwolenia na budowę nie wymaga budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków o wydajności do 7,50 m ³ /d.
	art. 29 ust. 3	Pozwolenia na budowę wymagają przedsięwzięcia, które wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, oraz przedsięwzięcia wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.
	art. 30 ust. 1 pkt 1, ust. 2	Budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków wymaga zgłoszeniu właściwemu organowi. W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami.
	art. 30 ust. 5	Zgłoszenia robót należy dokonać przed terminem zamierzonego rozpoczęcia robót budowlanych. Do wykonywania robót budowlanych można przystąpić, jeżeli w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia właściwy organ nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu i nie później niż po upływie 2 lat od określonego w zgłoszeniu terminu ich rozpoczęcia.
	art. 32 ust. 4 pkt 2	Pozwolenie na budowę może być wydane wyłącznie temu, kto posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.
	art. 91a	Kto nie utrzymuje obiektu budowlanego w należyтым stanie technicznym, użytkuje obiekt w sposób niezgodny z przepisami lub nie zapewnia bezpieczeństwa użytkowania obiektu budowlanego, podlega grzywnie nie mniejszej niż 100 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
	Art. 92	Kto nie spełnia obowiązku usunięcia stwierdzonych uszkodzeń lub uzupełnienia braków, mogących spowodować niebezpieczeństwo dla ludzi lub mienia bądź zagrożenie środowiska, podlega karze aresztu albo karze ograniczenia wolności, albo karze grzywny.
Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków Dz. U. z 2001 Nr 72, poz. 747 z późn. zm.	art. 3 ust 1	Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.
	art. 19 ust. 1	Rada gminy uchwała regulamin odprowadzania ścieków
	art. 31 ust. 1	Osoby, które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne, mogą je przekazywać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu, na warunkach uzgodnionych w umowie.
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu	§ 4, ust. 7	Ścieki pochodzące z własnego gospodarstwa domowego oraz rolnego, wprowadzane do wód, nie powinny przekraczać najwyższych dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń określonych dla RLM poniżej 2 000, tj.: BZT ₅ 40 mgO ₂ /l, ChZT 150 mgO ₂ /l, zawiesiny ogólne 50 mg/l.

<p>ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Dz. U. z 2006 Nr 137, poz. 984</p>	<p>§ 11 ust. 5 i ust. 7</p>	<p>Ścieki pochodzące z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego mogą być wprowadzane do ziemi, w granicach gruntu stanowiącego własność wprowadzającego, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ilość ścieków nie przekracza 5 m³ na dobę; 2) BZT₅ ścieków dopływających jest zredukowane co najmniej o 20 %, a zawartość zawiesin ogólnych co najmniej o 50 %; 3) miejsce wprowadzania ścieków oddzielone jest warstwą gruntu o miąższości co najmniej 1,5 m od najwyższego użytkowego poziomu wodonośnego wód podziemnych. <p>Przepisu tego nie stosuje się do ścieków oczyszczanych w gruncie i odprowadzanych systemem drenażowym do śródlądowych wód powierzchniowych płynących oraz do ścieków wykorzystywanych rolniczo.</p>
	<p>§ 11. ust 6</p>	<p>Ścieki pochodzące z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego mogą być wprowadzane do urządzeń wodnych, w granicach gruntu stanowiącego własność wprowadzającego, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ilość ścieków nie przekracza 5 m³ na dobę; 2) ścieki odpowiadają wymaganiom dla oczyszczalni o RLM od 2 000 do 9 999 określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia; 3) najwyższy użytkowy poziom wodonośny wód podziemnych znajduje się co najmniej 1,5 m pod dnem tych urządzeń.
<p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Dz. U. z 2002 Nr 75, poz. 690</p>	<p>§ 26 ust 1 i ust. 3</p>	<p>Działka budowlana, przewidziana pod zabudowę budynkami przeznaczonymi na pobyt ludzi, powinna mieć zapewnioną możliwość przyłączenia uzbrojenia działki lub bezpośrednio budynku do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej i ciepłowniczej. W razie braku warunków przyłączenia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej działka, o której mowa w ust. 1, może być wykorzystana pod zabudowę budynkami przeznaczonymi na pobyt ludzi, pod warunkiem zapewnienia możliwości korzystania z indywidualnego ujęcia wody, a także zastosowania zbiornika bezodpływowego lub przydomowej oczyszczalni ścieków, jeżeli ich ilość nie przekracza 5 m³ na dobę. Jeżeli ilość ścieków jest większa od 5 m³, to ich gromadzenie lub oczyszczanie wymaga pozytywnej opinii właściwego terenowo inspektora ochrony środowiska.</p>
	<p>§ 30</p>	<p>Usytuowanie na działce budowlanej urządzeń do gromadzenia i oczyszczania ścieków powinno być zgodne z wymaganiami rozporządzenia oraz z przepisami dotyczącymi ochrony gruntu, wód i powietrza.</p>
	<p>§ 34</p>	<p>Zbiorniki na nieczystości ciekłe mogą być stosowane tylko na działkach budowlanych niemających możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy czym nie dopuszcza się ich stosowania na obszarach podlegających szczególnej ochronie środowiska i narażonych na powódzie oraz zalewanie wodami opadowymi.</p>
	<p>§ 35</p>	<p>Zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe, doły ustępowe nieskanalizowanych oraz urządzenia kanalizacyjne i zbiorniki do usuwania i gromadzenia wydaliny pochodzenia zwierzęcego powinny mieć dno i ściany nieprzepuszczalne, szczelne przekrycie z zamykanym otworem do usuwania nieczystości i odpowietrzenie wyprowadzone co najmniej 0,5 m ponad poziom terenu.</p>
	<p>§ 36</p>	<p>Odległość pokryw i wyloty wentylacji ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe, o liczbie miejsc nie większej niż 4 i podobnych urządzeń sanitarno-gospodarczych o pojemności do 10 m³ powinna wynosić co najmniej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) od okien i drzwi zewnętrznych do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz do magazynów produktów spożywczych — 15 m, 2) od granicy działki sąsiedniej, drogi (ulicy) lub ciągu pieszego — 7,5 m. <p>W zabudowie jednorodzinnej, zagrodowej i rekreacji indywidualnej odległości urządzeń sanitarno-gospodarczych, powinny wynosić co najmniej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) od okien i drzwi zewnętrznych do pomieszczeń przeznaczonych na

Projekt „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”

		<p>pobyt ludzi — 5 m, 2) od granicy działki sąsiedniej, drogi (ulicy) lub ciągu pieszego — 2 m. Odległości zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe o pojemności powyżej 10 m³ do 50 m³ powinny wynosić co najmniej: 1) od okien i drzwi zewnętrznych — 30 m, 2) od granicy działki sąsiedniej — 7,5 m, 3) od linii rozgraniczającej drogi (ulicy) lub ciągu pieszego — 10 m.</p>
	§ 37	Przełykowe, szczelne osadniki podziemne, stanowiące część przydomowej oczyszczalni ścieków gospodarczo-bytowych, służące do wstępnego ich oczyszczania, mogą być sytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie budynków jednorodzinnych, pod warunkiem wyprowadzenia ich odpowietrzenia przez instalację kanalizacyjną co najmniej 0,6 m powyżej górnej krawędzi okien i drzwi zewnętrznych w tych budynkach.
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia. Dz. U. 2010 Nr 130, poz. 880	§ 2 ust. 1	Zgłoszenia z uwagi na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi wymagają oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m ³ na dobę, wykorzystywane na potrzeby własnego gospodarstwa domowego lub rolnego w ramach zwykłego korzystania z wód.
Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm	art. 59	Przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaga realizacja: - planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; - planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony postanowieniem przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Dla przedsięwzięcia, które może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 lub dla którego zostało stwierdzone potencjalnie znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, wymagane jest przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dz. U. z 2010 Nr 213, poz. 1397	§ 3 ust. 1 pkt 77	Konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla instalacji do oczyszczania ścieków, przewidzianych do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców.
Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji. M.P. 2010 Nr 58 poz. 775	str. 2718 3012	Zapis zezwalający na stosowanie systemów indywidualnych w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty.
Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 8 listopada 2004 r. w sprawie aprobat technicznych oraz jednostek organizacyjnych upoważnionych do ich wydawania. Dz. U. z 2004 Nr 249, poz. 2497	§ 16 pkt 7	Do udzielania, uchylania i zmiany aprobat technicznych upoważniony jest Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie - w odniesieniu do wyrobów budowlanych stosowanych wyłącznie do oczyszczania ścieków i przerobu osadów.

<p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 października 2004 r. w sprawie europejskich aprobat technicznych oraz polskich jednostek organizacyjnych upoważnionych do ich wydawania. Dz. U. z 2004 Nr 237 poz. 2375</p>	<p>§ 16</p>	<p>Do udzielania europejskich aprobat technicznych upoważniony jest Instytut Techniki Budowlanej w Warszawie, który uczestniczy w pracach Europejskiej Organizacji ds. Aprobatek Technicznych (EOTA).</p>
<p>Rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Dz. U. z 2006 Nr 127, poz. 886</p>		<p>Rozporządzenie określające sposoby ustalania opłat m.in. za ścieki</p>
<p>Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych Dz. U. z 2010 Nr 113, poz. 759 z późn. zm.</p>		<p>Przepisy tej ustawy należy zawsze stosować przy prowadzeniu inwestycji publicznych, szczególnie w przypadku pozyskiwania środków zewnętrznych</p>
<p>Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach Dz. U. z 2013 poz. 21</p>	<p>art. 96 ust. 1-12</p>	<p>Odzysk polegający na stosowaniu komunalnych osadów ściekowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w rolnictwie, rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz, 2) do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu, 3) do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz, 4) do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne, 5) przy dostosowaniu gruntów do określonych potrzeb wynikających z planów gospodarki odpadami, planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu <p>2. Komunalne osady ściekowe mogą być przekazywane do stosowania władającemu powierzchnią ziemi wyłącznie przez wytwórcę tych osadów.</p> <p>3. Odpowiedzialność za prawidłowe stosowanie komunalnych osadów ściekowych w celach, spoczywa na wytwórcy tych osadów.</p> <p>4. Stosowanie komunalnych osadów ściekowych jest możliwe, jeżeli są one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu ich stosowania, w szczególności przez poddanie ich obróbce biologicznej, chemicznej, termicznej lub innemu procesowi, który obniża podatność komunalnych osadów ściekowych na zagniwanie i eliminuje zagrożenie dla środowiska lub życia i zdrowia ludzi.</p> <p>5. Zakazuje się nawadniania komunalnych osadów ściekowych poddanych uprzednio procesowi osuszania.</p> <p>6. Przed stosowaniem komunalne osady ściekowe oraz grunty, na których osady te mają być stosowane, poddaje się badaniom, przez wytwórcę komunalnych osadów ściekowych.</p> <p>7. Wytwórca komunalnych osadów ściekowych jest obowiązany do przekazywania, wraz z tymi osadami, władającemu powierzchnią ziemi, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane, informacji o dawkach tego osadu, które mogą być stosowane na poszczególnych gruntach, oraz wyników badań,</p> <p>8. Wytwórca komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, powiadamia wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o zamiarze przekazania tych osadów władającemu powierzchnią ziemi, na której te</p>

		<p>osady mają być stosowane, na co najmniej 7 dni przed przekazaniem.</p> <p>9. Powiadomienie, jest dokonywane w formie pisemnej i zawiera informacje wskazujące władającego powierzchnią ziemi oraz numery ewidencyjne działek, na których komunalne osady ściekowe mają być stosowane.</p> <p>10. Władający powierzchnią ziemi, na której mają być stosowane komunalne osady ściekowe, jest obowiązany przechowywać wyniki badań oraz informacje przez okres 5 lat od dnia zastosowania komunalnych osadów ściekowych.</p> <p>11. Władający powierzchnią ziemi, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane jest zwolniony z obowiązku uzyskania zezwolenia na przetwarzanie odpadów lub obowiązku wpisu do rejestru.</p> <p>12. Zakazuje się stosowania komunalnych osadów ściekowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody; 2) na terenach ochrony pośredniej stref ochronnych ujęć wody, w przypadku ich ustanowienia w akcie prawa miejscowego wydanym na podstawie art. 58 ustawy Prawo wodne 3) w pasie gruntu o szerokości 50 m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków; 4) na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach czasowo podtopionych i bagiennych; 5) na terenach czasowo zamarzniętych i pokrytych śniegiem; 6) na gruntach o dużej przepuszczalności, stanowiących w szczególności piaski luźne i słabogliniaste oraz piaski gliniaste lekkie, jeżeli poziom wód gruntowych znajduje się na głębokości mniejszej niż 1,5 m poniżej powierzchni gruntu; 7) na gruntach rolnych o spadku przekraczającym 10%; 8) na obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych, w przypadku ich ustanowienia w akcie prawa miejscowego wydanym na podstawie art. 60 ustawy Prawo wodne; 9) na terenach objętych pozostałymi formami ochrony przyrody, jeżeli osady ściekowe zostały wytworzone poza tymi terenami; 10) na terenach położonych w odległości mniejszej niż 100 m od ujęcia wody, domu mieszkalnego lub zakładu produkcji żywności; 11) na gruntach, na których rosną rośliny sadownicze i warzywa, z wyjątkiem drzew owocowych; 12) na gruntach przeznaczonych pod uprawę roślin jagodowych i warzyw, których części jadalne bezpośrednio stykają się z ziemią i są spożywane w stanie surowym – w ciągu 18 miesięcy poprzedzających zbiory i w czasie zbiorów; 13) na gruntach wykorzystywanych na pastwiska i łąki; 14) na gruntach wykorzystywanych do upraw pod osłonami.
<p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 stycznia 2013 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu Dz. U. z 2013 r. poz. 38</p>	<p>§6 ust. 4, załącznik 4</p>	<p>Określa kryteria dopuszczalności do składowania na składowisku obowiązujące od 1 stycznia 2016 r.</p>

Diagnoza stanu

Od 2008 roku dwa Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896) oraz z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008), wprowadziły nowe zasady monitoringu wód wraz z zakresem badawczym i sposobem dokonywania ich ocen.

Obecnie ocenę jakości wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), których na terenie województwa świętokrzyskiego wyodrębniono 43, w tym 18 należących do regionu wodnego Górnej Wisły i 25 należących do regionu wodnego Środkowej Wisły.

Aby ocenić stan wód w JCWP porównuje się wyniki klasyfikacji stanu ekologicznego, bądź w silnie zmienionych JCWP - potencjału ekologicznego z wynikami klasyfikacji stanu chemicznego, a o ocenie decyduje gorszy ze stanów.

W 2011 roku dokonano oceny stanu/potencjału ekologicznego dla 16 jednolitych części rzek, na których stwierdzono:

- II klasę - dobry potencjał ekologiczny wód w 4 JCWP (25%), leżących w zlewni rzeki Pilicy tj. Czarna Maleniecka od zbiornika Sielpia do Plebanki, Czarna Maleniecka od Plebanki do Barbarki, Krasna, Barbarka,
- III klasę - umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny w 10 JCWP (62,5%) – na rzekach Brzeźnica, Mierzawa od Cieku od Gniewięcina do ujścia, Nida od Cieku od Korytnicy do ujścia, Nida od Hutki do Czarnej Nidy, Nidzica od Nidki do ujścia, Strzegomka, Wisła od Raby do Dunajca, Czarna Nida od Pierzchnianki do Morawki z Lubrzanką (od Zalewu Cedzyna do ujścia), Małoszówka z dopływami, Szarbiówka,
- IV klasa - słaby stan lub potencjał ekologiczny w 2 JCWP (12,5%), na rzece Czarna Nida od Stokowej do Pierzchnianki i od Morawki do ujścia.

Wpływ na takie właśnie wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego miały najczęściej wskaźniki biologiczne – fitobentos i makrofity, sporadycznie fizykochemiczne oraz zasolenie.

Stan chemiczny wód oceniono na podstawie pomiarów w 20 JCWP, gdzie stwierdzono:

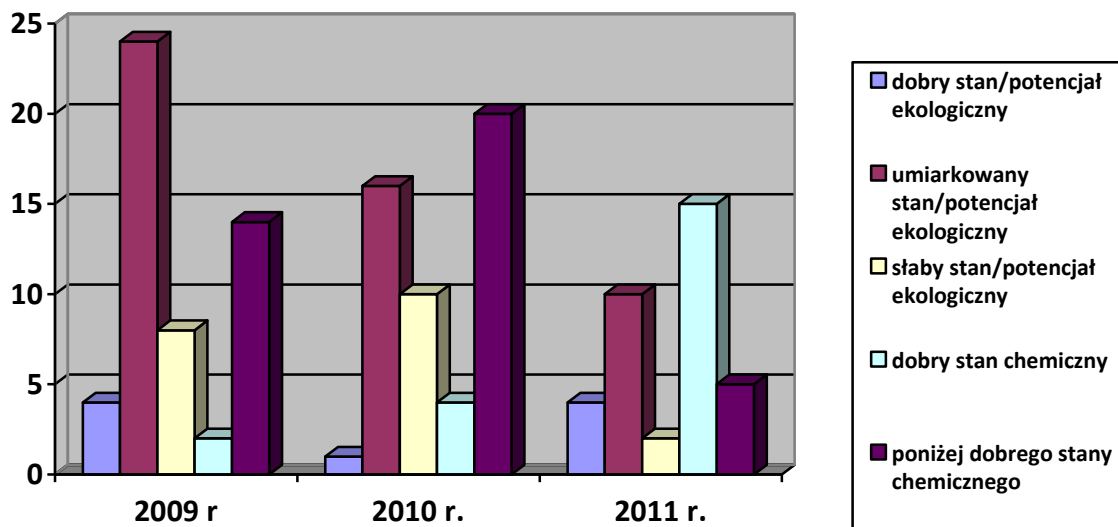
- dobry stan chemiczny w 15 JCWP,
- stan chemiczny poniżej dobrego w 5 JCWP na rzekach – Nidzica od Nidki do ujścia, Wisła od Raby do Dunajca, Kamienna od Świśliny do Przepaści, Kamienna od Przepaści do ujścia, Szewnianka.

O klasyfikacji decydowały wskaźniki należące do wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych. Ich obecność w wodach powierzchniowych może mieć naturalną genezę lub wynikać z czynników antropogenicznych, takich jak np.: procesy niepełnego spalania paliw kopalnych, produkcja asfaltu, przeróbka paliw, ropy naftowej i węgla.

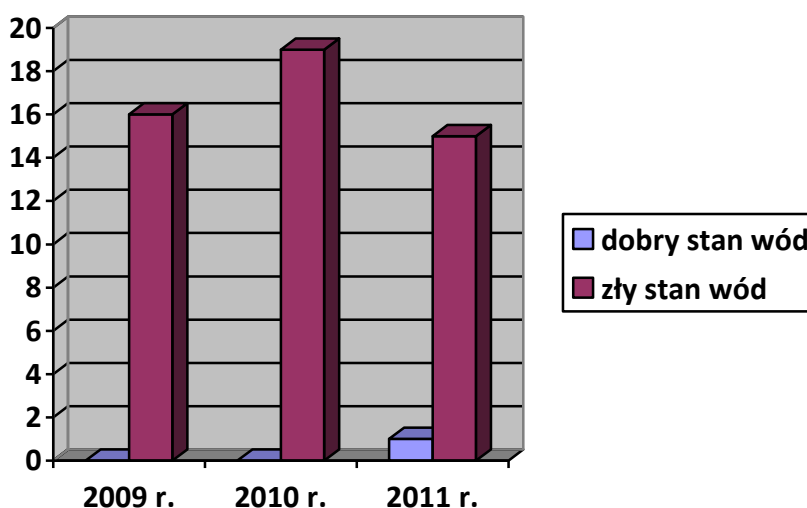
W ocenie ogólnej z badanych 16 JCWP dobry stan wód osiągnęła jedynie Czarna Maleniecka od zbiornika Sielpia do Plebanki, natomiast w pozostałych 15 JCWP stan wód oceniono jako zły.

W 2011 roku w wybranych 16 JCWP dokonano również oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych, przy czym w 4 JCWP wody spełniały wymagania, natomiast pozostałe 12 nie spełniały.

Porównanie wynikowej oceny jakości wód na przestrzeni lat 2009-2011 przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres Nr 1. Ocena jakości wód powierzchniowych – stan/potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny (WIOŚ Kielce)

Wykres Nr 2. Ocena ogólna jakości wód powierzchniowych (WIOŚ Kielce)

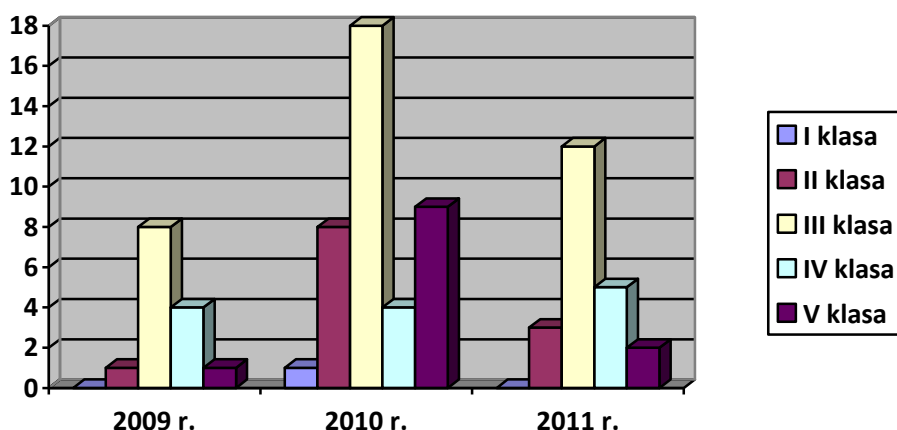
Corocznie dokonuje się pomiarów w różnych JCWP, dlatego trudno jest określić, czy stan wód powierzchniowych poprawia się, czy pogarsza. W dalszym ciągu nie stwierdzono bardzo dobrego i złego stanu ekologicznego wód.

Badania monitoringowe wód podziemnych w województwie świętokrzyskim przeprowadzone w 2011 roku w 22 pkt pomiarowych sieci krajowej, w ramach monitoringu operacyjnego wykazały, że wody te generalnie charakteryzują się dobrą jakością.

Ocena wyników kształtowała się następująco:

- II klasa (woda dobrej jakości) na 3 stanowiskach (13,7%),
- III klasa (woda zadowalającej jakości) na 12 stanowiskach (54,5%),
- IV klasa (woda niezadowalającej jakości) na 5 stanowiskach (22,7%),
- V klasa (woda złej jakości) na 2 stanowiskach (9,1%).

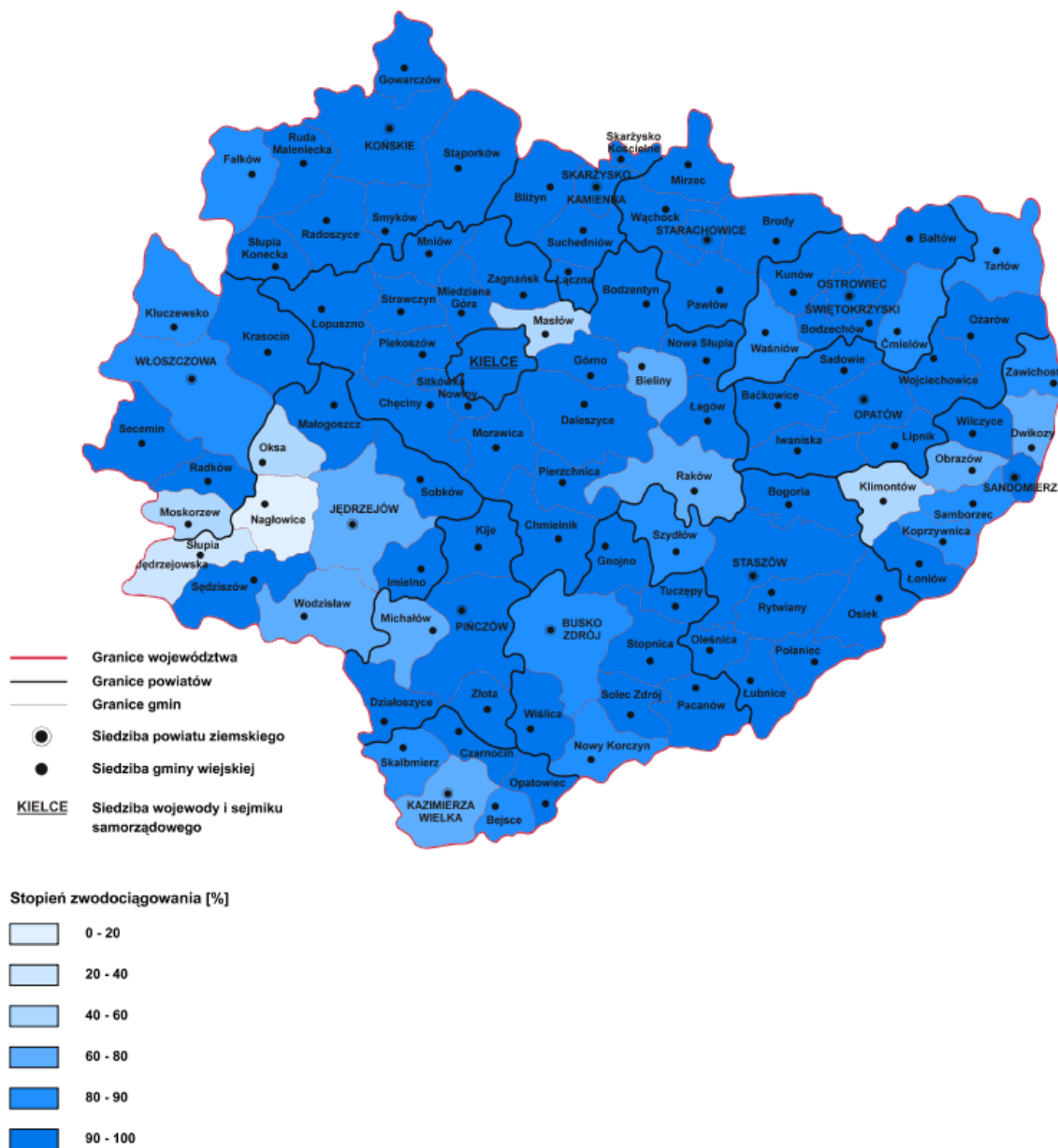
Porównując wyniki ogólnej klasyfikacji jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat stwierdzono, że stan wód utrzymuje się na jednakowym poziomie.

Wykres Nr 3. Ocena jakości wód podziemnych (WIOŚ Kielce)

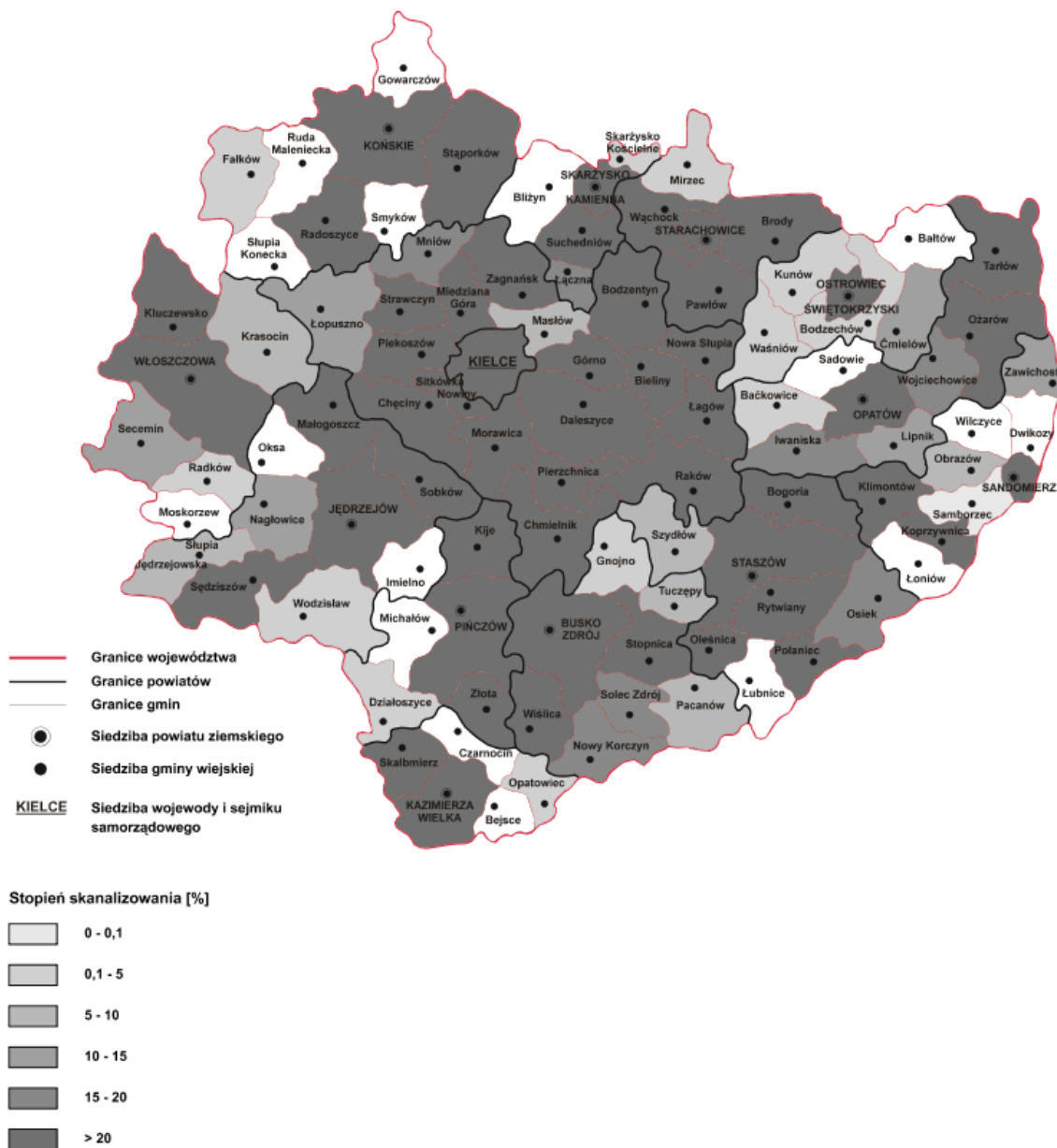
Wśród podstawowych przyczyn utrzymywania się niskiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych wymienić należy m.in. odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków komunalnych do środowiska oraz nieszczelne szamba, co jest wynikiem zwiększonej aktywności inwestycyjnej gmin w zakresie wodociągowania obszarów wiejskich, bez jednoczesnego rozwiązania gospodarki ściekowej. Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego mamy 13 042 km sieci wodociągowej, co daje średnią 91,5% zwodociągowania województwa, natomiast sieci kanalizacji sanitarnej tylko 4 965 km, co stanowi ok. 34,3% skanalizowania. Wśród 102 gmin w województwie, w dalszym ciągu 10 nie posiada kanalizacji sanitarnej. Natomiast najwyższym stopniem skanalizowania wyróżniają się głównie miasta: Kielce (94,4%), Starachowice (92,5%), Ostrowiec Świętokrzyski (92%), Sandomierz (87%), Skarżysko-Kamienna (84%), oraz gminy: Połaniec (98,5%), Sitkówka Nowiny (96%), Wąchock (82,5%), i Strawczyn (85%).

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Mapa Nr 1. Stopień zwodociągowania województwa świętokrzyskiego

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

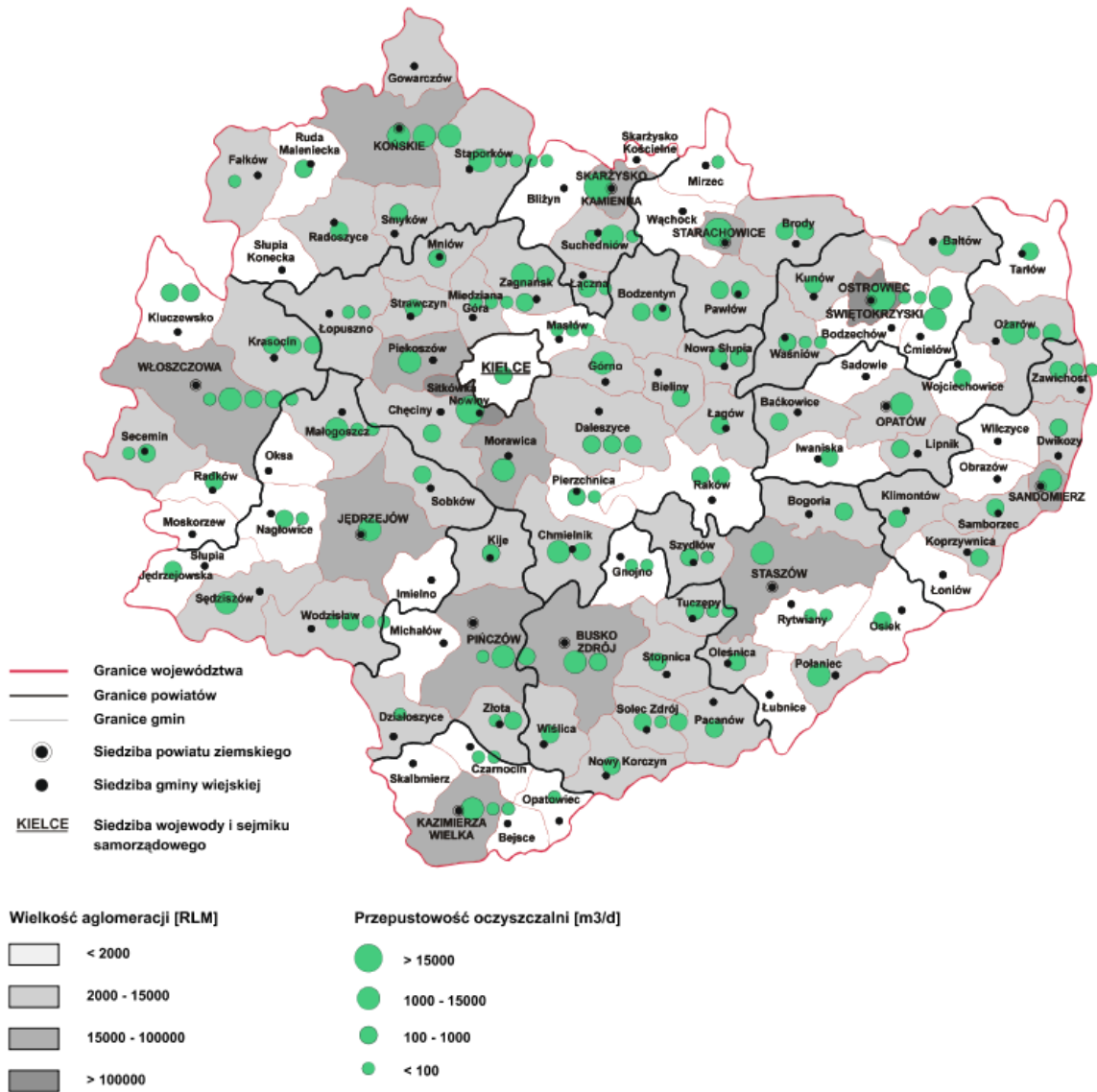

Mapa Nr 2. Stoień skanalizowania województwa świętokrzyskiego

Na terenie naszego województwa zlokalizowanych jest 150 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości ok. 286 tys. m³/dobę, w tym 139 oczyszczalni komunalnych. Ilość ścieków oczyszczanych na oczyszczalniach ścieków w 2011 r. wynosiła według GUS 56,7 hm³, natomiast nieoczyszczonych było aż 19,8 hm³. Część nieoczyszczonych ścieków, wykazanych przez GUS, trafia na przydomowe oczyszczalnie ścieków, natomiast reszta gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych. Na terenie województwa świętokrzyskiego zewidencjonowano 3 628 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 90 771 zbiorników bezodpływowych (Załącznik Nr 1). W porównaniu do lat ubiegłych zdecydowanie poprawiła

się sytuacja w prowadzeniu przez gminy ewidencji. Jak wynika z ankiet, 60% gmin prowadzi ewidencję szamb i zbiorników bezodpływowych, a ewidencję kontroli częstotliwości ich opróżniania prowadzi 56%. Jednak w większości przypadków zbiorniki te opróżniane są 1-2 razy na rok, stąd tak duża ilość ścieków trafia do środowiska bez oczyszczania.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

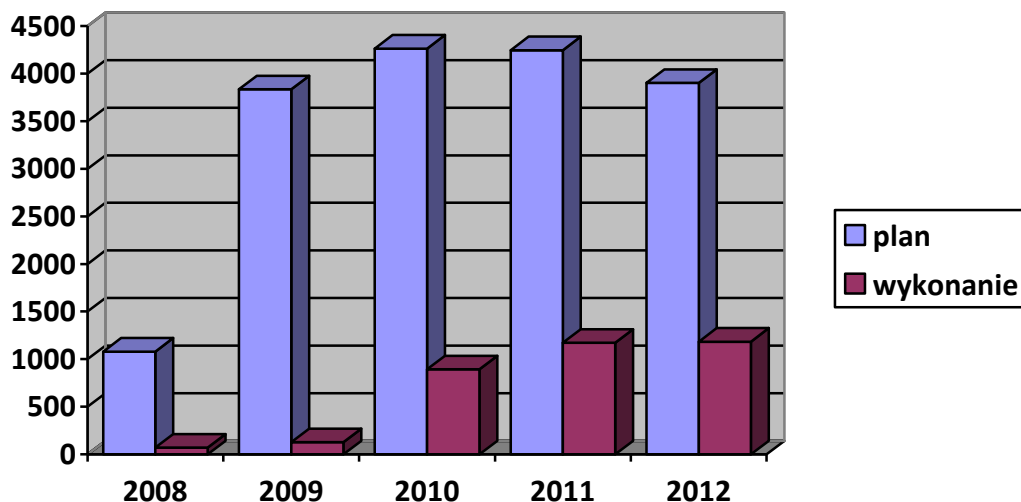

Mapa Nr 3. Oczyszczalnie ścieków na terenie województwa świętokrzyskiego

Realizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” w latach 2008-2012

Analizowany okres (2008-2012) przypadł na rozpoczęcie realizacji unijnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, a więc pierwszej możliwości wsparcia w postaci bezzwrotnej dotacji m.in. na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

„Program...” zakładał, że do roku 2012 zostanie wybudowane 17 329 szt. urządzeń w 70 gminach. Załącznik Nr 2 pokazuje realizację w gminach województwa świętokrzyskiego, natomiast na wykresie przedstawiono stopień wykonania zadań w poszczególnych latach.

Wykres Nr 4. Realizacja „Programu...” w latach 2008-2012

W rozpatrywanym okresie 43 gminy, w ponad 282 miejscowościach, wybudowały łącznie 3 444 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków o ogólnej przepustowości blisko 5 tys. m³/d. Koszt tych inwestycji wyniósł blisko 41 mln zł, przy 23 mln zł dofinansowania, z takich źródeł jak: PROW 2007-2013, WFOŚiGW w Kielcach i PFOŚiGW oraz osoby prywatne. Zestawienie inwestycji, realizowanych w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego zawiera załącznik Nr 2.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Mapa Nr 4. Realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie województwa świętokrzyskiego

Jak wynika z przedstawionych danych, wykonanie „Programu...” kształtuje się na poziomie tylko 20% zakresu rzeczowego. Spowodowane było to faktem, że większość gmin zaangażowała środki finansowe na realizację zadań w zakresie budowy zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Inwestycje w wielu przypadkach planowane były na wyrost, bez oszacowania nakładów finansowych. Ponadto do chwili obecnej funkcjonował tylko jeden fundusz PROW 2007-2013, który udzielał bezzwrotnej dotacji. Kwoty pozyskane w latach 2010-2012 z PROW wynoszą 17 mln zł, o 70% mniej niż zakładano. Największe zaangażowanie w realizację „Programu...” wykazały gminy: Ożarów - 435 szt., Oksa - 383 szt., Łubnice - 371 szt., Złota - 340 szt., Pińczów - 278 szt., Baćkowice - 232 szt., Imielno - 248 szt. oraz Bejsce - 169 szt.

Wykres Nr 5. Nakłady finansowe na realizację „Programu...”.

Najczęstszym rodzajem montowanych urządzeń były biologiczne reaktory sekwencyjne (SBR), wszystkie gminy stosowały mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie z komorami osadu czynnego, cztery gminy zamontowały na swoim terenie oczyszczalnie z drenażami rozsączającymi.

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu...” wykazała, że dla 26 gmin lokalizacja przydomowych oczyszczalni ścieków może powodować negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze i siedliska gatunków oraz na wody powierzchniowe. Dlatego też, na tych terenach wskazano na konieczność wprowadzenia przez gminy programów monitoringu środowiska przyrodniczego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb. Z w/w obszarów inwestycje prowadzone były w miejscowościach gmin: Imielno, Kije, Łubnice, Słupia Jędrzejowska, Słupia Konecka, Smyków, Wiślica, Wojciechowice, Złota, Końskie, Ożarów i Pińczów. Gminy Pińczów, Złota, Smyków i Ożarów przeprowadziły monitoring działających instalacji do oczyszczania ścieków w celu określenia prawidłowości działania urządzeń i zapobieganiu ich negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Pozostałe gminy, z uwagi na trwający proces inwestycyjny planują wprowadzenie monitoringu w 2013 roku lub po zakończeniu planowanych inwestycji.

Tabela Nr 3. Wskaźniki monitorujące realizację „Programu...”

L.p.	Rodzaj wskaźnika	Wielkość wskaźnika planowanego	Wielkość wskaźnika zrealizowanego	Jednostki miary
1.	Ilość wybudowanych oczyszczalni ścieków	17 329	3 444	szt.
2.	Ludność obsługiwana	101 526 8%	14 529 1%	Liczba i % ludności
3.	Ilość oczyszczonych ścieków	53 900	4 941	m ³ /d
4.	Redukcja zanieczyszczeń	0,09%	0,01%	%
5.	Ilość zlikwidowanych szamb	17 329	3 444	szt.
6.	Sposób utylizacji osadów ściekowych	Wywóz na komunalne oczyszczalnie ścieków	Wywóz na komunalne oczyszczalnie ścieków	opisowo
7.	Nakłady w tys. zł poniesione na realizację projektów, w tym: - środki własne, - środki prywatne, - środki pomocowe (jakie?)	<u>225 260</u> 138 969 22 691 63 600	<u>40 726</u> 17 440 6 283 PROW, WFOŚiGW 17 003	w tys. zł

Koncepcja budowy przydomowych oczyszczalni ścieków

Z definicji, przydomowe oczyszczalnie ścieków są to urządzenia przeznaczone do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych w ilości do 5 m³/d, pochodzących z budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych, zamieszkałych stale lub okresowo (np. domki letniskowe) oraz w obiektach użytkowania zbiorowego (motele, szkoły, pensjonaty, punkty gastronomiczne). Podana wielkość 5 m³/d wynika bezpośrednio z ustawy *Prawo wodne*, która nadaje prawo właścicielowi gruntu na wprowadzanie do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków bez pozwolenia wodnoprawnego, właśnie do tej wielkości.

Obecnie na rynku istnieje bardzo bogata oferta i wiele rozwiązań tego typu oczyszczania ścieków komunalnych. Najczęściej są to urządzenia o parametrach od 4-12 RLM, obsługujące jedno lub więcej gospodarstw.

Generalnie „Program...” zakłada budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, realizowaną przez samorządy gminne dla indywidualnych odbiorców oraz dla budynków użyteczności publicznej, z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (zrzut ścieków przemysłowych). Preferowane będą oczyszczalnie biologiczne działające w oparciu o metodę osadu czynnego lub w złożach biologicznych, tak aby oczyszczanie ścieków było zgodne z przepisami ochrony środowiska. Dopuszcza się również realizację oczyszczalni ze złożami gruntowo-roślinnymi. We wszystkich rodzajach zastosowanych technologii muszą być zamontowane studzienki rewizyjne lub miejsca poboru prób, w celu kontroli procesów oczyszczania ścieków przed ich odprowadzeniem do odbiornika. W zależności od producenta oraz zasad działania, niektóre typy oczyszczalni wymagają zapotrzebowania na energię elektryczną, inne nie. Niemniej jednak eksploatacja tych urządzeń nie wymaga stałej obsługi, ogranicza się ona jedynie do kontroli ilości osadów w osadniku gnilnym oraz okresowego ich usuwania. Częstotliwość usuwania osadu jest uzależniona od rodzaju oczyszczalni oraz ilości ścieków dopływających. Najczęściej osady usuwa się raz na 6 miesięcy. Ilość osadów można zredukować poprzez zastosowanie biopreparatów – bioaktywatorów, które przyspieszają procesy separacji zanieczyszczeń oraz powstawania błony biologicznej. Użytkownicy

przydomowych oczyszczalni powinni ograniczyć stosowanie środków chemicznych, zwłaszcza bakteriobójczych z dużą ilością chloru, np. wybielaczy.

Dobór sposobu oczyszczania ścieków zależy od lokalnych warunków gruntowo-wodnych, topografii działki oraz charakteru i wielkości obiektu i powinien każdorazowo opierać się o analizę czynników, takich jak:

- ukształtowanie terenu,
- przepuszczalność gruntu,
- poziom zwierciadła wód gruntowych (pomiędzy drenażem rozłączającym, a max. poziomem wód gruntowych musi być zachowana odległość min. 150 cm),
- odległość urządzeń od obiektów budowlanych (studnia, budynek, itp.) oraz granicy działki,
- zakładaną liczbę użytkowników,
- możliwość zrzutu oczyszczonych ścieków - istnienie ew. powierzchniowego odbiornika ścieków (rów melioracyjny, rzeka).

Korzyści płynące z budowy przydomowych oczyszczalni ścieków to:

- *uzyskanie niższych kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych*

w przypadku, gdy na danym terenie gminy jest silnie rozproszona zabudowa, bądź różnice terenu wymagają przy budowie sieci kanalizacyjnej instalacji wielu przepompowni, koszt realizacji takiego przedsięwzięcia będzie miał odzwierciedlenie nie tylko w kosztach eksploatacyjnych, a tym samym w opłatach ponoszonych przez mieszkańców, ale również w pracy samej oczyszczalni. Szacuje się, że właśnie w takich warunkach wyposażenie mieszkańców w przydomowe oczyszczalnie ścieków obniży około 2-3 krotnie koszty utylizacji ścieków w porównaniu do alternatywnych metod sanitacji gminy. Na obniżenie kosztów inwestycyjnych wpływa również zakres inwestycji. Im większa ilość budowanych oczyszczalni ścieków w ramach jednego zamówienia, tym większe rozbieżności w oferowanych cenach. Oczywiście przy analizie finansowej tego rodzaju przedsięwzięć należy wziąć pod uwagę również koszty eksploatacyjne: koszty energii, wywozu osadów, koszty monitoringu. Wpływ na te wydatki ma przede wszystkim wybrana technologia. Najtańszym rozwiązaniem w ramach biologicznego oczyszczania ścieków są oczyszczalnie hydrobotaniczne, a najdroższe, ale zarazem najbardziej skuteczne oczyszczalnie ze złożem biologicznym.

- *możliwość rozłożenia realizacji projektu w czasie (dzielenie na etapy)*

budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, tak jak i inne inwestycje jest uzależniona od możliwości finansowych gmin. Jednak niewielki koszt jednostkowy danej oczyszczalni, a także niedługi okres samej budowy umożliwia prowadzenie tego rodzaju inwestycji w etapach.

- *lepszą akceptacją społeczną przyjętych rozwiązań technicznych i finansowych*

przy inwestycjach liniowych, takich jak budowa sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej, mieszkańcy muszą podjąć decyzję dotyczącą współfinansowania budowy przyłączy, zgody na przebieg sieci przez ich teren, czy na koniec ponosić wysokie opłaty eksploatacyjne. Ponadto wytworzony majątek przechodzi na własność najczęściej gminy, czy zakładu komunalnego. O ile w przypadku budowy wodociągu taka sytuacja jest akceptowana bez większych problemów, o tyle w przypadku kanalizacji już nie i samorządy gminne mają wiele problemów z uzyskaniem efektu ekonomicznego i ekologicznego, jakim jest przyłączenie się mieszkańców do kanalizacji, a co za tym idzie odpowiedniej ilości ścieków dopływających do oczyszczalni. Dlatego też, na terenach o słabej koncentracji gospodarstw,

należy rozważyć budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, które oddaje się poprzez stosowne umowy w użytkowanie samym mieszkańcom.

- *znaczne przyspieszenie rozwiązania problemów ze spełnieniem przez gminę wymagań w zakresie ochrony środowiska*

jak wynika z przedstawionej wcześniej diagnozy stanu wiele gmin w dalszym ciągu przy prawie 100 % zwodociągowaniu nie posiada w ogóle rozwiązanego problemu gospodarki ściekami. Ponadto gminy, które mają utworzone aglomeracje powyżej 2000 RLM, muszą rozwiązać problem gospodarstw, gdzie nie jest ekonomicznie uzasadnione budowanie sieci kanalizacyjnej. Zarówno dla tych pierwszych jak i drugich jest to koncepcja na uporządkowanie gospodarki ściekowej z równoczesnym spełnieniem wymogów środowiskowych w tym zakresie.

Kryteria wyboru przedsięwzięć

W celu identyfikacji potrzeb budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2016, bazowano na ankietach nadesłanych przez gminy we wrześniu 2012 roku.

Ankiety te poddano szczegółowej analizie przede wszystkim pod względem:

- terminu realizacji inwestycji - Program jest podzielony na poszczególne lata w okresie programowania 2013-2016 i po roku 2016, Program obejmuje również rok 2013, jako kontynuacja zadań realizowanych w ramach PROW na lata 2007-2013 oraz z NFOŚiGW,
- przygotowania inwestycji do realizacji, tj. dokumentów, na podstawie których wskazano miejscowości do „Programu...” – max ilość pkt - 4,
(0 pkt – nic nie wskazano w tabeli „Stan zaawansowania inwestycji”, 4 pkt – jeżeli spełniono wszystkie z podanych warunków, tj.: planowana ilość oczyszczalni na podstawie koncepcji lub studium wykonalności lub zaawansowanych projektów wykonawczych, wykonane podkłady geodezyjne, wykonane badania rodzaju gruntów i ich przepuszczalności),
- stopnia zwodociągowania oraz skanalizowania danej miejscowości – max ilość pkt - 2,
(0 pkt – poniżej 50% zwodociągowania i poniżej 50% skanalizowania, 1 pkt - powyżej 50% zwodociągowania lub powyżej 50% skanalizowania, 2 pkt - powyżej 50% zwodociągowania i powyżej 50% skanalizowania),
- warunków obszarowych danej miejscowości, tj. obszary prawnie chronione, w tym obszary Natura 2000, GZWP, ujęcia wód podziemnych i powierzchniowych oraz ich strefy ochronne – max ilość pkt 2,
(0 pkt – miejscowość leżąca poza w/w obszarami, 1 pkt – miejscowość leży na obszarze prawnie chronionym lub na obszarze GZWP lub na terenie miejscowości znajduje się ujęcie wody lub strefa ochrony wód, 2 pkt - miejscowość leży na obszarze prawnie chronionym i na obszarze GZWP lub na terenie miejscowości znajduje się ujęcie wody lub strefa ochrony wód),
- przynależności miejscowości do aglomeracji, tylko w przypadku, gdy budowa oczyszczalni ścieków jest uzupełnieniem rozwiązania gospodarki ściekowej w danej aglomeracji – max ilość pkt - 2,
(0 pkt – miejscowość należy do aglomeracji powyżej 2000 RLM i liczba planowanych oczyszczalni obejmuje powyżej 50% ludności w miejscowości, 1 pkt – miejscowość należy do aglomeracji powyżej 2000 RLM i liczba planowanych oczyszczalni ścieków obejmuje zakres od 10% do 49% ludności w miejscowości, 2 pkt - brak przynależności do aglomeracji powyżej 2000 RLM lub miejscowość należy do aglomeracji powyżej 2000 RLM i liczba planowanych oczyszczalni ścieków obejmuje poniżej 10% ludności w miejscowości).

Do „Programu ...” zostało zgłoszonych 1213 miejscowości z 83 gmin województwa świętokrzyskiego, gdzie planuje się wybudować 27 722 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Realizacja zamierzeń inwestycyjnych spowoduje wzrost wskaźnika sanitacji województwa o blisko 9%. Ogólny wykaz wszystkich zgłoszonych gmin zawiera załącznik Nr 3. Analiza zbioru zgłoszonych miejscowości, w których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych odpowiada blisko 106 829 RLM wg. powyższych kryteriów, umożliwiła wyłonienie miejscowości, które w pierwszej kolejności powinny być realizowane. Ich zestawienie zawierają załączniki Nr 4 - 8, w rozbiciu na poszczególne lata.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Mapa Nr 5. Planowana realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie województwa świętokrzyskiego

Jak widać z powyższej mapy, do „Programu...” nie zgłosiły się jedynie duże miasta oraz gminy, które realizują programy zbiorczych sieci kanalizacyjnych, zakończonych oczyszczalniami ścieków.

Spośród wszystkich miejscowości zamieszczonych w „Programie...” ponad połowa, tj. 640 (53%) znajduje się na terenach prawnie chronionych, w tym 165 (14%) na terenach obszarów Natura 2000. Wykaz tych miejscowości zawiera załącznik Nr 9.

Ponadto 448 miejscowości (37%) znajduje się na Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych, bądź w obszarze ujęć wód podziemnych lub powierzchniowych (załącznik Nr 10).

Prócz tego 147 miejscowości (12%) leży na obszarach objętych granicami aglomeracji powyżej 2000 RLM, gdzie planowana realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych zawarta jest w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W tych miejscowościach bezwzględnie będą musiały być zainstalowane urządzenia, które zapewnią wymagany stopień oczyszczania ścieków, zgodnie z załącznikiem Nr 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, dla takiego zakresu RLM jakie posiada aglomeracja, na obszarze której znajduje się dana miejscowość. W załączniku Nr 11 „Programu...” zamieszczone są te miejscowości, wobec których bezwzględnie będzie musiał być spełniony stopień oczyszczania ścieków według w/w Rozporządzenia.

Przewiduje się, że w wyniku realizacji „Programu...” zostanie oczyszczonych 44,7 tys. m³/d ścieków, natomiast ilość suchej masy osadów wytworzonych na oczyszczalniach ścieków wyniesie blisko 4,1 tys. Mg/rok (wartości obliczono przy założeniu wskaźnika 0,25 kg s.m./1m³ oczyszczonych ścieków). Osady z indywidualnych urządzeń

winy być usuwane w zależności od wielkości osadnika i ilości obsługiwanych mieszkańców raz na kilka miesięcy i nie rzadziej niż raz na rok. Każdy samorząd musi w swoim zakresie rozwiązać problem zagospodarowania tych osadów. Co prawda data wprowadzenia zakazu przyjmowania na składowisko osadów ściekowych została przesunięta na 1 stycznia 2016 roku, ale trzy lata to tak naprawdę krótki okres na przeprowadzenie odpowiednich działań rozwiązujących ten problem. W pierwszej kolejności właściciel przydomowej oczyszczalni ścieków powinien mieć podpisaną umowę z uprawnioną firmą na wywóz i utylizację osadów ściekowych. Osady te najlepiej wywozić do dużych oczyszczalni komunalnych, gdzie ze względu na odmienny charakter niż ścieki odbierane ze zbiorników bezodpływowych, nie powinny być zrzucane do stacji zlewczych, ale powinny być przerabiane bezpośrednio z osadami ściekowymi. W gminach, gdzie brak jest dużych oczyszczalni komunalnych, a gospodarka ściekami rozwiązana jest głównie poprzez przydomowe oczyszczalnie ścieków niezbędna będzie budowa lokalnych stacji przeróbki osadów ściekowych. Do procesów przeróbki osadów zaliczamy metody fizyczne, takie jak: zagęszczanie, odwadnianie oraz metody biologiczne: fermentację, stabilizację tlenową, kompostowanie, a także stabilizację chemiczną. Do znanych sposobów przeróbki osadów, które następnie można wykorzystywać rolniczo, należą:

- wapnowanie, tj. stabilizacja i higienizacja osadów, może się to odbywać w cysternie wozu asenizacyjnego, a ustabilizowany w ten sposób osad może być użyty na polu lub terenie rekultywowanym,
- kompostowanie, po wcześniejszym np. mechanicznym odwodnieniu,
- poletka hydrofitowe, obsadzone roślinnością hydrofilową, np. trzciną pospolitą.

Wadą takiego sposobu utylizacji osadu jest emisja odorów do atmosfery oraz konieczność monitoring jakości gleb. Ponadto osad, który w końcowym efekcie staje się kompostem, aby mógł zostać uznany za nawóz, musi spełnić rygorystyczne wymagania określone w ustawie *o nawozach i nawożeniu*.

Ponadto osad ściekowy można utylizować w biogazowniach, a także w spalarniach.

Zarządzanie projektami

Głównymi wykonawcami „Programu...” będą samorządy gminne przy koordynacji zadań ze strony Zarządu Województwa Świętokrzyskiego. Poniżej został przedstawiony plan działań, który ułatwi sprawne zaplanowanie i realizację zamierzonych zadań.

I. Planowanie inwestycji.

Każdy projekt inwestycyjny musi mieć odzwierciedlenie we wcześniej przygotowanych dokumentach strategicznych gminy. W pierwszej kolejności powinien to być Plan zagospodarowania przestrzennego gminy, a w przypadku jego braku odpowiednie analizy geologiczne i hydrogeologiczne. Koncepcje tego typu rozwiązań można również oprzeć na takich dokumentach, jak: Plan Rozwoju Lokalnego, Program ochrony środowiska dla gminy, Koncepcje kanalizacji gminy, Plan gospodarki odpadami dla gminy, Wieloletni Plan Inwestycyjny lub Finansowy itp., które opracowano w oparciu o analizy techniczno - ekonomiczne oraz konsultacje społeczne. W/w dokumenty powinny mieć akceptacje rady gminy poprzez stosowne uchwały. Aby lepiej przygotować inwestycję powinno się wykonać Studium Wykonalności Inwestycji, gdzie analizy środowiskowe, finansowe i ekonomiczne wraz z wariantami wybranych technologii są podstawą do wyboru najbardziej optymalnego sposobu utylizacji ścieków na danym terenie. Szczególnie ten ostatni dokument oprócz kosztów inwestycyjnych, będzie uwzględniał również koszty eksploatacyjne i amortyzację, co z kolei pozwoli inwestorowi na wybranie optymalnego sposobu oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku braku środków finansowych na wykonanie SWI, bądź braku w/w dokumentów, niezbędne jest przeprowadzenie konsultacji z mieszkańcami, które pozwolą na bezproblemowe wdrożenie programu budowy przydomowych oczyszczalni.

II. Dokumentacja techniczna.

1. Projekty techniczne nie są wymagane, niemniej jednak w trudnych warunkach terenowych bądź na obszarach prawnie chronionych, a także w przypadku, gdy budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jest jedyną koncepcją na rozwiązanie gospodarki ściekami, posiadanie dokumentacji technicznej jest niezbędne. Dokumentacja powinna zawierać dobór odpowiedniej technologii, w zależności od ilości osób podłączonych, powierzchni działki, warunków gruntowo-wodnych, uwarunkowań przyrodniczych, rodzaju odbiornika oczyszczonych ścieków oraz oczekiwań użytkownika. Projektant może być zobowiązany umową na przeprowadzenie kontrolnych badań przepuszczalności gruntu, czy badań geologicznych. Można również wymagać, aby oczyszczalnia miała określone parametry, czy wręcz spełniała wymagania normy PN-EN 12566-3 lub uzyskała deklarację zgodności znakiem CE. Po wykonaniu projektu należy dokonać zgłoszenia robót budowlanych w odpowiedniej siedzibie starostwa lub złożyć wnioski o pozwolenie na budowę.
2. Przygotowanie kosztorysu inwestorskiego na całe zadania lub poszczególne urządzenia.
3. W przypadku inwestycji prowadzonych w bliskim sąsiedztwie lub na obszarach objętych Naturą 2000, obligatoryjne jest uzyskanie pozwolenia na budowę, a także decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, po uprzednim wykonaniu raportu oddziaływania inwestycji na w/w obszary.

III. Umowy i porozumienia

1. W przypadku realizacji inwestycji przy udziale środków z funduszy krajowych bądź unijnych, niezbędna będzie umowa na określony czas (w zależności od kryteriów danego funduszu, na okres od 5 do 7 lat) z właścicielami nieruchomości, w której właściciel nieruchomości przyznaje inwestorowi prawo do dysponowania terenem

niezbędnym do zrealizowania inwestycji. Przykładową umowę zawiera załącznik Nr 12. W umowie tej można zobowiązać właściciela nieruchomości do użytkowania tych oczyszczalni zgodnie z przeznaczeniem i do udziału w kosztach inwestycji w odpowiedniej wysokości (akceptowalne 10%). Ponadto gmina powinna zawrzeć również umowy użyczenia z ostatecznymi użytkownikami na bezpłatne używanie „indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków”, których jest właścicielem. Przykładowa umowa stanowi załącznik Nr 13.

2. Zawarcie stosownego porozumienia lub umowy z zakładem, który zobowiąże się do przyjmowania i utylizowania osadów z indywidualnych oczyszczalni przydomowych.

IV. **Aplikacja o środki** wsparcia do odpowiedniego funduszu. Możliwości wsparcia z funduszy krajowych i UE zostały opisane w następnym rozdziale.

V. **Przeprowadzenie odpowiedniej procedury przetargowej i wybór wykonawcy.** Bardzo istotne są wymogi, jakie zostaną zawarte w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia. Poniżej przedstawiamy niektóre, przydatne ale nie konieczne zapisy, jakie powinny znaleźć się w SIWZ:

- oczyszczalnia ma działać ... - tu należy podać wybraną, wymaganą technologię,
- zbiorniki oczyszczalni powinny być wykonane, np. z polietylenu (HDPE), wytrzymałe na pokrycie warstwą gruntu o wysokości 1 m,
- pojemność komory osadnika wstępnego ma wynosić nie mniej niż, np. 2 m³,
- oczyszczalnia winna być wyposażona w system sterowania automatycznego, bez konieczności obsługi ręcznej,
- oczyszczalnia winna być wyposażona w zabezpieczenia przeciwporażeniowe,
- oczyszczalnia winna być wyposażona w system ostrzegania w przypadku awarii,
- oczyszczalnia powinna posiadać przepustowość i inne parametry nie mniejsze od projektowanych,
- całe urządzenie albo elementy składowe oczyszczalni muszą posiadać aktualne Aprobaty Techniczne i Certyfikaty,
- oczyszczalnia musi posiadać gwarancję na określoną ilość lat,
- w zakres prac należy wliczyć przeprowadzenie rozruchu technologicznego wraz z przeszkoleniem użytkowników oczyszczalni,
- do każdego kompletu oczyszczalni powinna być dołączona instrukcja obsługi w języku polskim niespecjalistycznym.

Przykładowy wzór SIWZ-u został zamieszczony na stronach internetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

VI. **Realizacja projektu.**

O sukcesie danego projektu, szczególnie w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w dużej mierze decydują stałe konsultacje z mieszkańcami, zarówno na szczeblu planowania, projektowania, jak i realizacji poszczególnych etapów zadania. Bardzo istotny jest szczegółowy nadzór inwestorski w trakcie i po zakończeniu robót, aby wykonane urządzenia właściwie spełniały swoją funkcję.

VII. **Szkolenia.**

Szkolenia mieszkańców z właściwego użytkowania instalacji to bardzo istotny element, który powinien być zawarty w SIWZ. Użytkownik musi być świadomy jakie czynniki wpływają na pracę oczyszczalni, np.: nierównomierny dopływ ścieków, niska temperatura, zbyt duża ilość detergentów lub innych środków chemicznych, brak dopływu prądu. Oprócz czynników zagrażających dobremu funkcjonowaniu oczyszczalni powinna być podana informacja jak je eliminować. Ponadto do instrukcji użytkowania urządzenia należy dołączyć listę materiałów, których nie wolno wprowadzać do przydomowej oczyszczalni ścieków wraz z informacją, co one

powodują i jak z nimi postępować. Przykładowa lista materiałów, których nie wolno wprowadzać do przydomowej oczyszczalni ścieków znajduje się w załączniku Nr 14.

VIII. Monitoring.

Stały monitoring rezultatów projektu, jako niezbędny element, szczególnie przy prowadzeniu tego typu inwestycji na szeroką skalę. Bez względu na rodzaj zainstalowanych urządzeń musi być prowadzona systematyczna kontrola prac oczyszczalni, a także badania jakości odprowadzanych ścieków i ich wpływu na środowisko, szczególnie na obszarach, gdzie ich liczba jest bardzo duża. Monitoring powinien być prowadzony przynajmniej raz w roku. *Punkt ten zostanie uzupełniony po przeprowadzeniu strategicznej oceny na środowisko dokumentu.*

Instrumenty finansowe

Wielkość nakładów inwestycyjnych na realizację przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2013-2020 wynosi 354 mln zł, z czego na lata 2013-2016 koszt ten wyniesie 222 mln zł.

„Program...” będzie finansowany przede wszystkim z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, wkładu własnego mieszkańców oraz funduszy pomocowych. Na chwilę obecną dostępne są środki z takich funduszy jak:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, w ramach którego funkcjonuje Działanie 3.3 - *Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*, z którego mogą być realizowane projekty dotyczące między innymi gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności: zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej.

Z pomocy w ramach działania skorzystać mogą gminy oraz jednostki organizacyjne, dla których organizatorem jest JST wykonująca zadania określone powyżej.

Projekty w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” mogą być realizowane na terenie miejscowości, należącej do gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców.

Maksymalna wysokość pomocy, na projekty realizowane w granicach jednej gminy, uzależniona została od rodzaju projektu i w przypadku projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej nie może ona przekroczyć kwoty 4 000 000 zł.

Maksymalny udział dofinansowania wynosi 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Ponadto należy pamiętać, że gmina może złożyć tylko jeden wniosek w danym działaniu w ogłoszonym konkursie.

2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, w ramach którego przyznawana będzie pomoc zgodnie z listą priorytetów i kryteriami wyboru przedsięwzięć do dofinansowania, opierając się na ściśle określonych zasadach. I tak na „Liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach w 2013 roku” w priorytecie dziedzinowym - *Ochrona wód i gospodarka wodna*, znajduje się zapis dotyczący kompleksowej realizacji przez gminy systemów indywidualnych oczyszczalni ścieków na wydzielonych, ujętych w „Programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” obszarach, gdzie budowa komunalnych sieci kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty. Zgodnie z „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków WFOŚiGW w Kielcach”, udzielana jest pomoc w formie oprocentowanych pożyczek częściowo umarzalnych. Oprocentowanie pożyczek udzielanych gminom i ich komunalnym jednoosobowym spółkom handlowym, waha się w przedziale od 3% do 4 %.

Jeśli zadanie zostanie zrealizowane i w terminach zostanie osiągnięty planowany efekt rzeczowy i ekologiczny oraz pożyczkobiorca wywiąże się z obowiązku uiszczania opłat i kar stanowiących dochody Wojewódzkiego Funduszu oraz z innych zobowiązań w stosunku do Wojewódzkiego Funduszu, a także gmina spłaci raty kapitałowe i odsetki z tytułu oprocentowania, pożyczka może być częściowo umorzona, na wniosek pożyczkobiorcy w wysokości 20 % udzielonej pożyczki.

Na realizację „Programu...” WFOŚiGW w Kielcach stawia do dyspozycji minimum 100 tys. zł rocznie.

3. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w 2011 roku ogłosił nowy Program wsparcia pn.: „Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego”, który będzie realizowany w latach 2011-2015. Beneficjentem Programu mogą być jednostki samorządu terytorialnego i ich związki lub podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Adresatami tego Programu są właściciele gospodarstw domowych (w tym również zarządzający wspólnotami i spółdzielniami mieszkaniowymi), gospodarstw agroturystycznych i budynków użyteczności publicznej. Odpowiedzialność za wybór odbiorców pomocy ponosi Beneficjent. Z Programu tego dofinansowane będzie głównie wykonanie minimum 50 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 50 m³/d, które muszą posiadać normę PN-EN 12556-3+A1:2009. Maksymalna wysokość wsparcia wynosi 90%, przy czym 45% stanowi dotacja, a 45% pożyczka, której oprocentowanie wynosi 3,5% rocznie i może być udzielona na okres nie dłuższy niż 15 lat. Udzielane pożyczki nie podlegają umorzeniu. Istnieje możliwość skorzystania tylko z jednej formy wsparcia, np. dotacji w wysokości maksymalnej 45%. Nabór wniosków będzie odbywał się w sposób ciągły, aż do wyczerpania środków na dany rok. Środki z NFOŚiGW będą przyznawane na pokrycie kosztów kwalifikowanych poniesionych od 1 stycznia 2011 roku, ale tylko wtedy, gdy zostanie zrealizowany zakup i montaż nowego urządzenia.

Od 2014 roku będzie wdrażany nowy okres programowania na lata 2014-2020. Na obecną chwilę nie są znane programy wsparcia, wielkość alokacji oraz linia demarkacyjna.

Zakłada się, że w dalszym ciągu będzie możliwość finansowania tego rodzaju przedsięwzięć z PROW-u, może pojawić się również perspektywa realizacji tych inwestycji z programów regionalnych.

Szacunkowe wielkości nakładów finansowych na realizację przydomowych oczyszczalni ścieków, zbilansowane na podstawie danych zebranych w wyniku ankietyzacji oraz przybliżony montaż finansowania tych przedsięwzięć, przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 4. Środki finansowe na realizację „Programu...”

Nakłady na realizację „Programu...” w latach 2013-2016	Środki własne gmin	Środki prywatne	NFOŚiGW	WFOŚiGW w Kielcach	Fundusze unijne
w tys. zł					
222 038,4	53 591,6	22 203,8	4 500,0	400,0	141 343,0

Monitoring „Programu...”

Realizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” będzie monitorowana w okresach dwuletnich według wskaźników, które pozwolą na ocenę sposobu oraz efektów realizacji założonych działań. W toku realizacji poszczególnych zadań wymienionych w „Programie...” przewiduje się wprowadzenie wskaźników wymienionych w poniższej tabeli:

Tabela Nr 5. Przewidywane wskaźniki monitorujące realizację „Programu...”.

L.p.	Rodzaj wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Jednostki miary
1.	Ilość wybudowanych oczyszczalni ścieków		szt.
2.	Ludność obsługiwana		Liczba i % ludności
3.	Ilość oczyszczonych ścieków		m ³ /d
4.	Redukcja zanieczyszczeń		%
5.	Ilość zlikwidowanych szamb		szt.
6.	Sposób utylizacji osadów ściekowych		opisowo
7.	Nakłady poniesione na realizację projektów, w tym: - środki własne, - środki prywatne, - środki pomocowe (jakie?)		w tys. zł

Z przeprowadzonego monitoringu będzie sporządzany ogólnodostępny raport realizacji „Programu...”, który oceni stopień wykonania przyjętych działań, stopień rozbieżności pomiędzy zaplanowanymi zadaniami a ich wykonaniem oraz przyczyny ich wystąpienia. Wnioski z tej oceny będą brane pod uwagę przy cyklicznej weryfikacji niniejszego „Programu...”.

Ocena oddziaływania „Programu...” na środowisko

Rozdział ten zostanie uzupełniony po przeprowadzeniu strategicznej oceny na środowisko dokumentu.

PODRĘCZNY SŁOWNIK TERMINÓW I DEFINICJI

Ścieki komunalne - oznaczają ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi i/lub wodami opadowymi.

Ścieki bytowe - oznaczają ścieki z osiedli mieszkaniowych i terenów usługowych, powstające najczęściej w wyniku ludzkiego metabolizmu oraz funkcjonowania gospodarstw domowych.

Aglomeracja - oznacza obszar, gdzie zaludnienie i/lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych lub do końcowego punktu zrzutu.

LM (liczba mieszkańców) - rzeczywista liczba mieszkańców.

OLM (obliczeniowa liczba mieszkańców) - suma liczby mieszkańców rzeczywistych i liczby mieszkańców równoważnych; RLM + LM.

RLM (równoważna liczba mieszkańców) - oznacza ładunek organiczny ulegający biodegradacji, wyrażony pięciodobowym biochemicznym zapotrzebowaniem tlenu (BZT₅), w ilości 60 g tlenu na dzień. Na potrzeby „Programu...” przyjęto, że 1 mieszkaniec odpowiada 1 RLM.

Przydomowa oczyszczalnia ścieków - pojedynczy system zapewniający ten sam poziom ochrony środowiska.

Pojedynczy system – oczyszczalnia do 50 obliczeniowej liczby mieszkańców (OLM) i przepustowości $\leq 5 \text{ m}^3/\text{dobę}$ posiada zdolność oczyszczania pierwotnego.

Oczyszczanie pierwotne - oznacza oczyszczanie ścieków komunalnych za pomocą procesu fizycznego i/lub chemicznego, obejmującego osadzanie zawiesiny lub inny proces powodujący, że BZT₅ dopływających ścieków jest przed odprowadzeniem zmniejszany o co najmniej 20 %, a zawiesina jest zmniejszana o co najmniej 50%.

Właściwe oczyszczanie - oznacza oczyszczanie ścieków komunalnych za pomocą jakiegokolwiek procesu i/lub systemu usuwania pozwalającego wodom, do których odprowadzane są ścieki, osiągać odpowiednie wskaźniki jakości oraz spełniać inne wymagania określone w przepisach odpowiednich dyrektyw Wspólnoty;

Eutrofizacja - oznacza wzbogacenie wody składnikami odżywczymi, szczególnie związkami azotu i/lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów i wyższych form życia roślinnego, co jest przyczyną niepożądanych zakłóceń równowagi wśród organizmów żyjących w wodzie, oraz jakości danych wód.

BZT (biochemiczne zapotrzebowanie na tlen) - jest jednym z najważniejszych wskaźników zanieczyszczenia ścieków domieszkami organicznymi. Określa ilość tlenu zużywanego przez mikroorganizmy do utlenienia w określonym czasie substancji organicznych i niektórych nieorganicznych zawartych w ściekach.

ChZT (chemiczne zapotrzebowanie na tlen) - wskaźnik ten określa ilość tlenu potrzebną do utlenienia materii organicznej bez udziału organizmów żywych. ChZT przyjmuje większe wartości od BZT.

Obszar chronionego krajobrazu - obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcją korytarzy ekologicznych.

Europejski obszar Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla krajów należących do Unii Europejskiej (Wspólnoty), utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Osad czynny - jest to zespół mikroorganizmów (biocenoza), złożony z bakterii, grzybów mikroskopowych i pierwotniaków, który rozkłada związki organiczne występujące

w ściekach na substancje proste, m.in.: dwutlenek węgla, wodę i amoniak, który zostaje utleniony do azotanów; mikrofauna zaś, odżywiając się bakteriami i grzybami, reguluje ich ilość w biocenozie.

Osad wstępny - osad zatrzymany w osadniku gnilnym lub osadniku Imhoffa.

Osad wtórny - osad powstały po biologicznym oczyszczaniu ścieków na złożach biologicznych lub przy wykorzystaniu metody osadu czynnego.

Osadnik wstępny - Podstawowym elementem każdej przydomowej oczyszczalni ścieków jest osadnik wstępny zwany również osadnikiem gnilnym. W osadniku zachodzi proces oczyszczania mechanicznego, w czasie którego w procesach flotacji i sedymentacji oddzielane są części stałe zawarte w ściekach od części płynnych. Części stałe opadają na dno tworząc osad, tłuszcze unoszą się na powierzchni, a płynne ścieki przedostają się przez kosz filtracyjny do II etapu oczyszczania - tzw. oczyszczania biologicznego. Nagromadzony osad w osadniku gnilnym ulega fermentacji, zmniejszając częściowo swoją objętość.

Osadnik Imhoffa - to dwupoziomowy, najczęściej betonowy zbiornik, składający się z dwóch zespolonych i połączonych ze sobą komór: górnej - sedymentacyjnej (przepływowej) oraz dolnej - osadowej (fermentacyjnej). W górnej komorze następuje oddzielenie od ścieków zanieczyszczeń stałych (sedymentacja), które następnie spływają przez szczelinę w dnie do komory fermentacyjnej, gdzie przebiega beztlenowy rozkład osadów ściekowych.

Osadnik wtórny - jest końcowym etapem oczyszczania ścieków, gdzie następuje rozdzielenie osadu od oczyszczonych ścieków.

Drenaż rozsączający - to układ podziemnych perforowanych drenów, wprowadzających mechanicznie oczyszczone ścieki do gruntu w celu dalszego ich biologicznego oczyszczania.

Flotacja - jest procesem usuwania z wody cząstek o ciężarze mniejszym niż ciężar właściwy wody, bądź większym przy zastosowaniu do flotacji powietrza. Flotacja niekiedy zastępuje sedymentację w układach oczyszczania wody, a stosowana jest do usuwania zawiesin trudno sedymentujących, np.: glonów.

Sedymentacja - to proces, w którym usuwane są zawiesiny mające ciężar właściwy większy niż woda i pod wpływem działania sił grawitacji opadają na dno osadnika.

Literatura

1. „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, Kielce 2011.
2. Raport z realizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” za lata 2009-2011.
3. DYREKTYWA RADY z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG).
4. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo Wodne (Dz. U. z 2012 poz. 145).
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 Nr 25, poz.150).
6. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 1996 Nr 132, poz. 622 z późn. zm).
7. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 Nr 142, poz.1591).
8. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. (Dz. U. z 1994 Nr 89, poz. 414 z późn. zm).
9. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2001 Nr 72, poz. 747).
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2006 Nr 137 poz. 984).
11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 Nr 75, poz. 690).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. 2010 Nr 130, poz. 880).
13. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm).
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 Nr 213, poz. 1397).
15. Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji. (M.P. 2010 Nr 58, poz. 775).
16. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 8 listopada 2004 r. w sprawie aprobat technicznych oraz jednostek organizacyjnych upoważnionych do ich wydawania (Dz. U. z 2004 Nr 249, poz. 2497).
17. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 października 2004 r. w sprawie europejskich aprobat technicznych oraz polskich jednostek organizacyjnych upoważnionych do ich wydawania (Dz. U. z 2004 Nr 237, poz. 2375).
18. Rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. z 2006 Nr 127 poz. 886).
19. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 Nr 113, poz. 759).
20. Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2011, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.
21. Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, zweryfikowane, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.

22. Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2009, zweryfikowane, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.
23. Wyniki klasyfikacji oceny stanu wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim w roku 2011, ocena wstępna, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.
24. Wyniki klasyfikacji oceny stanu wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.
25. Wyniki klasyfikacji oceny stanu wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim w roku 2009, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Kielce.
26. „Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego”, GUS Kielce 2011.
27. „Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego”, NFOŚiGW 2011.
28. Maciej Pawlak, Małgorzata Makowska „Gospodarka osadami z pojedynczych systemów oczyszczania ścieków”, Abrys 2012,
29. Mariusz Piasny „Rola serwisu gwarancyjnego i pogwarancyjnego – kontrola działania indywidualnych systemów oczyszczania ścieków”, Abrys 2012,
30. Eugeniusz Klaczyński „Montaż małych oczyszczalni ścieków”, Wodociągi i Kanalizacja 2011.
31. Marek Zatorski „Ja budować małe oczyszczalnie”,
32. Ankiety nadesłane przez gminy województwa świętokrzyskiego, wrzesień - październik 2011.
33. Baza Ekoinfo

Załączniki

1. Sposób zagospodarowania ścieków w poszczególnych gminach.
2. Zbiorcze zestawienie inwestycji realizowanych przez gminy w latach 2008-2012 w ramach „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”.
3. Zbiorcze zestawienie potrzeb w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
4. Zestawienie miejscowości z planowanymi zadaniami na 2013 r.
5. Zestawienie miejscowości z planowanymi zadaniami na 2014 r.
6. Zestawienie miejscowości z planowanymi zadaniami na 2015 r.
7. Zestawienie miejscowości z planowanymi zadaniami na 2016 r.
8. Zestawienie miejscowości z planowanymi zadaniami po 2016 r.
9. Zestawienie miejscowości na obszarach prawnie chronionych.
10. Zestawienie miejscowości położonych na GZWP oraz w obrębie ujęć wód.
11. Zestawienie miejscowości położonych na obszarach aglomeracji powyżej 2 000 RLM.
12. Przykład umowy na zgodę realizacji inwestycji i użyczenie gruntu.
13. Przykład umowy użyczenia urządzenia.
14. Przykładowa lista materiałów, których nie wolno wprowadzać do przydomowej oczyszczalni ścieków.